

1980, 25. srpna – Sdělení VONS č. 198 „Z profesionální anamnézy Milana Vlahoviče“ o pracovní právní i jiné perzekuci Milana Vlahoviče.

S pracovními či existenčními postihy jsme se již jakoby smířili. Naučili jsme se či byli jsme naučeni je považovat za „normalitu“. Vskutku jde o věc tak rozšířenou a všeobecnou, že budí spíše podiv, když někdo dělá to, co odpovídá jeho profesi nebo oč má zájem. Leckdy dokonce už umíme využít všeobecného šlendriánu k tomu, abychom si nacházeli volný prostor pro vlastní zájmy a potřeby. Skutečně mnohde lze trávit převážnou část pracovní doby nad knihou či u psacího stroje. I tuto naši skromnou a nenáročnou „adaptaci“ nám v poslední době hrozí rozbít stále naléhavější možnost, že se profesionální diskriminace zabsolutizuje, že totiž se stane problémem dělat vůbec něco, cokoliv, abychom se uživil. Výstražná mementa v tomto ohledu jsou stále častější.

Režim zde zavádí pružné a nebezpečné dělítko mezi těmi, které je ochoten nechat topit, hlídat či uklízet, a tedy jaksi minimálně tolerovat, a těmi, jež nehodlá tolerovat vůbec, jež chce – s tradičním eufemismem řečeno – odsunout. Dělítko – jak se ukazuje – musí zůstat nejasné a pružné jednak proto, abychom žili v existenčních obavách pokud možno všichni, a jednak proto, aby šlo libovolně odsunout kohokoliv, kdo je z oportunně situativního hlediska pro to právě vybrán.

Je tudíž zásadně chybné uvažovat při setkání s nešťastníkem poznamenaným takovým Kainovým znamením podle stereotypu „on si to způsobil sám“, „neměl tolik (!) provokovat“, tedy „mně se to stát nemůže“ (když tolik neprovokují) etc. Naopak z předchozí úvahy a z praktické neexistence jakýchkoliv pracovních garancí plyne, že jsme vystaveni tomuto postihu in potentia všichni stejně a závisí jen na aktuální struktuře situace, která je ovšem nanejvýš labilním faktorem, zda třeba náhodně nevezme nežádoucí obrát, a to ať již „provokujeme“, či ne. Proto následující případ nechť je paradigmatem pro všechny.

Milan Vlahovič, nar. 6. 5. 1932, signatář Charty 77, bytem v Huzové č. 308, otec pětičlenné rodiny, se stal od svého příchodu do okresu Bruntál v roce 1974 předmětem neustálého šikanování při pokusech získat uspokojivé místo ve své dělnické profesi (jeho povolání je řidič). Eskalace tohoto šikanování – zejména poté, co podepsal Chartu 77 – pokračuje dodnes.

M. Vlahovič rozhodně totiž nikdy neodpovídal mocenskému ideálu občana v reálsocialismu, který trpělivě snáší ústrky a cynické opovrhování úředních orgánů a jenom někde stranou nebo v soukromí si uleví. Již dlouho před Chartou spontánně dával najevo svůj nesouhlas s těmito jevy, osvědčoval nepoddajnost tam, kde jiní by ustoupili, a bral se i za druhé, pokud trpěli nespravedlností nebo křivdou. Tím vzbudil nelibost příslušných místních orgánů.

Již v roce 1974 odešel z místa traktoristy na státním statku v Huzové poté, co nebyly ze strany podniku dodrženy sjednané pracovní podmínky. Byl přitom exekučně vystěhován z podnikového bytu do horšího bytu náhradního a přinucen dojíždět do zaměstnání do vzdálené Olomouce, kde nastoupil práci u Dopravních staveb. Pokusil se zde i o řešení svízelné bytové situace, jeho žádost o byt však byla zamítnuta v důsledku dezinformace z MNV v Huzové, že se Vlahovič rozvádí. Po delším onemocnění vyvolaném úrazem zjistil při návratu do zaměstnání, že bez jakéhokoliv opodstatnění mu byl snížen plat, a tak dal výpověď. Podnik netrval na výpovědní lhůtě. Chtěl se tohoto zaměstnání bezpochyby co nejrychleji zbavit.

V místě trvalého bydliště byla současně M. Vlahovičovi znemožňována každá veřejná aktivita. Místní funkcionáři mu např. zabránili v založení fotokroužku s odůvodněním, že „má zákaz pracovat s mládeží“, aniž by mu však bylo vysvětleno, kdo tento zákaz vyslovil. Zřejmě souvisel s tím, že M. Vlahovič uveřejněním fotografie v tisku pomohl jednomu spoluobčanovi k získání slušnějšího bytu. Státní statek v Huzové, který zavinil neobyvatelnost předchozího obydlí tohoto občana, musel zaplatit vysokou pokutu za znečišťování životního prostředí. Následné obvinění M. Vlahoviče z trestného činu nedovoleného podnikání mělo za záminku tuto jeho zájmovou činnost, třebaže ve skutečnosti svými fotografiemi bez

nároku na odměnu propagoval práci požárního sboru a pořizoval dokumentace o životě obce pro agitační středisko.

V lednu 1977 bylo tedy proti M. Vlahovičovi zahájeno trestné stíhání podle § 198/1 (urážka rasy, národa a přesvědčení¹ a nedovolené podnikání), po kontroverzi, do které se dostal v místním hostinci v Huzové s funkcionáři, kteří ve svých výpovědích podstatně zkreslili inkriminované výroky. Na tomto nepřesvědčivém základě byl odsouzen k podmíněnému trestu 8 měsíců s odkladem na dva roky (viz naše sdělení č. 82, 87)². V té době ho místní funkcionáři MNV a KSČ již otevřeně napadli, a to i fyzicky. Poslanec MNV Jiří Husák byl za to formálně potrestán komisí OVP MNV, na předsedu trestní komise MNV podal M. Vlahovič trestní oznámení pro fyzické napadení; příslušná prokuratura však na ně dodnes nereagovala. Pomluvami, šířenými úřední cestou přes kádrová oddělení, se Vlahovičovi snažili znemožnit výkon jeho povolání všude, kde se ucházel o místo. Postupně byl tak bez výpovědní lhůty propuštěn z n. p. Severomoravské plynárny, Vojenské stavby Brno, Montované stavby, Mlýny a těstárny Olomouc a Sigma Brno. V posledním případě byl, jak potvrdila vedoucí osobního oddělení, příčinou nátlak ze strany StB, důvodem byla Vlahovičova účast na procesu se šesti členy VONS dne 22. 10. 1979 v Praze. K propuštění došlo v posledním dni zkušební lhůty 31. 10. 1979.

V dalším sledu událostí vstoupil do hry nový faktor. Vedoucí dopravy Mototechny Olomouc Alois Pelc se pokusil v alianci s obvodním lékařem MUDr. Zdeňkem Němečkem argumentovat při propuštění tím, že Vlahovič „rád užívá“ alkoholické nápoje, aniž by to však mohl nějak doložit.³ Ve zkušební lhůtě byl M. Vlahovič propuštěn i z místa doručovatele ve Šternberku Okresní správou spojů⁴ a po přímé intervenci dvou příslušníků StB na podniku ke 31. 7. 1980 i z n. p. Služby Šternberk.⁵ Proti tomuto zásahu StB protestoval dopisem z 28. 7. 1980, adresovaným Federálnímu ministerstvu práce a sociálních věcí ČSR a setkání účastníků helsinské konference v Madridu.⁶ V dopise uvádí, že přímí nadřízení byli s jeho prací spokojeni a osobně s jeho propuštěním nesouhlasili. Podobná stanoviska zaujímají k jeho případu i spolupracovníci a spoluobčané v místě bydliště.

Na závěr citujeme přímo Milana Vlahoviče: „Vzhledem k tomu, že můj občanský průkaz je plný razítek nástupních i výstupních, mám velmi malou naději se uchytit v jakémkoliv zaměstnání. Je na mne pohlíženo jako na fluktuanta a flákače. Finanční situace naší rodiny, která má tři děti, je taktéž velmi neutěšená. Je naprosto jasné, že i tento další nezákonný postup směřuje k tomu, abychom byli donuceni podat žádost o vystěhování, což mi bylo zdůrazněno již při minulém výslechu, o kterém jsem informoval. Manželka i já jsme rozhodnutí nátlaku neustoupit...“⁷

Informace o Chartě 77, r. 3, 1980, č. 13, s. 1–2.

POZNÁMKY

- ¹ Správně hanobení národa, rasy a přesvědčení.
- ² Viz dokumenty č. 82 a 87.
- ³ Vlahovič zaslal 15. 4. 1980 žádost Okresní správě SNB Olomouc o zahájení vyšetřování a trestního stíhání Aloise Pelcla pro trestný čin pomluvy. LP, Sb. VONS, inv. č. 324, sign. II/5, kart 54.
- ⁴ Oznámení Okresní správy spojů M. Vlahovičovi o zrušení jeho pracovního poměru k 18. 5. 1980 je uložena in: tamtéž, sign. I/1, kart 54.
- ⁵ Oznámení n. p. Služby Šternberk M. Vlahovičovi o zrušení jeho pracovního poměru ke 31. 7. 1980 je uloženo in: tamtéž. Svou situaci po propuštění ze zaměstnání popsal Vlahovič ve své zprávě z 28. 7. 1980. LP, Sb. VONS, inv. č. 324, sign. II/9, kart 54.
- ⁶ Zmiňovaný dopis byl adresován také Federálnímu ministerstvu vnitra a podniku Služby Šternberk. Tamtéž, sign. II/ 8, kart 54. Obdobný dopis se žádostí o pomoc zaslal Vlahovič 3. 8. 1980 prezidentu republiky (na vědomí též Ministerstvu spravedlnosti ČSSR a vládě ČSSR). Tamtéž, sign. II/3, kart 54
- ⁷ O nátlaku ze strany vyšetřovatelů dosáhnout jeho vystěhování do zahraničí informuje Vlahovič i ve své zprávě o zadržení a výslechu na Okresní správě SNB Olomouc. Tamtéž, sign. II/1, kart 54. Dále viz zprávy M. Vlahoviče z 24. 5. 1980 a 28. 7. 1980. Tamtéž, sign. II/6 a 9, kart 54.